

LIGE LØN FOR LIGE ARBEJDE I GRØNLAND OG DANMARK?

Af fuldmægtig, cand. polit. *O. Brandt Jensen*

Jeg har hørt sige, at mange grønlandere blev pinligt berørt, da de modtog deres første lønning efter grundlovens ikrafttræden den 5. juni 1953. Beløbet var lige så beskedent som de forrige lønninger og fortsat væsentligt mindre end lønningerne til deres kolleger udsendt fra Danmark.

Man må glæde sig over den sunde sans for realiteter, der således er kommet til udtryk. - Og for resten, har grønlanderen egentlig ikke ret? Skal den megen tale om Grønlands ligestilling med rigets øvrige landsdele være andet og mere end kønne ord ved højtidelige lejligheder, må grundlovens udstrækning til også at omfatte Grønland da ikke frem for andet indebære *økonomisk* ligestilling?

Grundloven hjemler ikke lige løn for lige arbejde.

Nej, grundloven indeholder ingen bestemmelser, der sikrer borgerne økonomisk ligestilling forstået som lige løn for lige arbejde eller samme udkomme for samme erhverv.

Vi er sikret en række rettigheder, herunder navnlig de såkaldte *frihedsrettigheder* og retten til *hjælp af det offentlige* i tilfælde af nød. Bestemmelserne herom i grundloven er stort set uændrede fra de tidligere grundlove. Nyt er det, at de nu også gælder for Grønland.

Flere af bestemmelserne vedrører *økonomiske* forhold, navnlig grundlovens § 73 om *ejendomsrettens ukrænkelighed*, hvorefter ekspropriation kun kan ske ifølge lov og kun mod fuldstændig erstatning, § 74 om *fri og lige adgang til erhverv* og § 75 om *retten til offentlig hjælp i nødstilfælde*. Tilsvarende gælder den højst interessante nyskabelse i grundlovens § 75: „Til fremme af almenvellet bør det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for arbejde på vilkår, der betrykker hans tilværelse.“ Der påhviler vel herefter samfundet om ikke en retlig, så dog en vis moralsk forpligtelse til at sikre enhver mulighed for arbejde, men blot på

„vilkår, der betrygger hans tilværelse“. Der siges intet om, at sjællænderen skal sikres samme løn som fynboen eller jyden samme løn som grønlænderen. Enhver er igennem den sociale lovgivning med hjemmel i grundloven sikret imod at komme til at lide nød. Dette gælder - naturligvis - i Grønland som i andre dele af riget. Men videre rækker grundlovens betryggelse af borgernes daglige udkomme ikke. Ingen vil lytte efter fynboen, hvis han skulle beklage sig over at tjene mindre end sjællænderen - eller omvendt. Det står jo enhver frit at flytte, såfremt han måtte finde det bedre.

Om en og anden i Grønland måtte have følt skuffelse over virkningerne af grundlovens udstrækning til Grønland, får han trøste sig med - og glæde sig over - at forholdene i Grønland allerede før 1953 var af en sådan beskaffenhed, at den nye grundlov kun kunne give anledning til begrænsede forandringer.

Og for resten er der vel navnlig i een henseende indtrådt forandring af endog betydelig rækkevidde: *Grønland er repræsenteret på tinge*. Ved at vælge 2 medlemmer af folketinget er den grønlandske befolkning medvirkende ved lovgivningen om rigets anliggender.

Angående virkningerne af grundlovens udstrækning til Grønland henvises iøvrigt nærmere til afdelingschef Finn Niensens artikel „Grønlands stilling i riget - og udadtil“ („Grønland“ 1957, side 361).

Højere levestandard målet for den økonomiske politik i Grønland.

Uanset grundlovens i denne henseende utilstrækkelighed er målet for den økonomiske politik i Grønland en højnelse af befolkningens levestandard. Der kan måske være tvivl og uenighed om tempoet, men det er utvivlsomt, at alle i Grønland og hernede er forenet i et fælles ønske om at søge opnået samme gode levestandard for den grønlandske befolkning som for rigets øvrige indbyggere. Dette er dog ikke ensbetydende med, at der uden videre og under alle omstændigheder tilstræbes lige løn for lige arbejde. Som foran nævnt gælder dette heller ikke for arbejdskraftens aflønning inden for de danske landsdele, hvor lønningerne selv for samme arbejde er i høj grad forskellige. Det er i Grønland som andre steder privat- og samfundsøkonomisk nødvendigt, at der er *produktionsmæssig basis* for de lønninger, der ydes. I en opbygningsperiode som den, det grønlandske samfund i disse år er inde i, kan og bør der med rette slækkes på kravene til produktionens rentabilitet, men set over længere sigt går vejen til *højere levestandard over større produktion*. Det er med henblik herpå, at der i disse år sættes ind over bred front i Grønland: ved udbygning af sundhedstjenesten til højnelse af befolkningens sundhedstilstand, ved forbedring af skolegangen og den højere uddannelse, ved erhvervs-

oplysning og uddannelse af erhververe og arbejdskraft til produktionen, ved investeringer i nye erhvervsanlæg og udbygning af bestående, ved anskaffelse af nye og mere effektive driftsmidler og ved udbygning af hele den offentlige administration, forsyning og transport skabes grundlaget for fremtidig større produktion i Grønland og dermed højere levestandard.

Det er *hjælp til selvhjælp*, der i disse år ydes fra det øvrige Danmark ved den omfattende opbygningsvirksomhed i Grønland.

Om det allerede opnåede og om den igangværende og fremtidige udvikling henvises iøvrigt nærmere til fuldmægtig Pie Barfods artikel „Træk af Grønlands økonomi og erhvervsliv siden 1950“ („Grønland“ 1958, side 281 og 332).

Grønlandskommissionen rådede ikke til lige løn for lige arbejde.

I sin betænkning fra 1950 (bind 5 II, „Lønninger og Personalepolitik“) gav Grønlandskommissionen udtryk for nødvendigheden af en øjeblikkelig, væsentlig regulering af lønningerne til grønlandske bestillingsmænd og løstansatte arbejdere. Derimod mente kommissionen ikke at burde lægge den fremtids lønudvikling fast i bestemte rammer, men stillede forslag om etablering af en særlig, permanent institution - Det grønlandske Pris- og Lønnævn - til at følge pris- og lønudviklingen i Grønland og Danmark og „på basis af de foreliggende oplysninger under hensyntagen til de forskellige levevilkår og -betingelser iøvrigt at være rådgivende for styrelsen og bevillingsmyndighederne om den fremtidige lønpolitik“.

Kommissionen var dog i høj grad opmærksom på vanskelighederne ved at nå frem til en for alle tilfredsstillende lønordning. Aflønningen af den af staten beskæftigede grønlandske arbejdskraft må på den ene side finde sted under hensyn til den indtjening, der kan opnås inden for det private grønlandske erhvervsliv, således „at der i det lange løb, når henses på den ene side til den usikkerhed og risiko, der er forbundet med fanger- og fiskerierhvervet, og på den anden side til de chancer, der er for den aktive erhvervsudøver, herunder hans mulighed for at skaffe sig en del af indkomsten i naturalier, hverken bliver tendens til, at staten får ukvalificeret arbejdskraft, eller omvendt, at de dygtigste tages bort fra erhvervslivet.“

Men kommissionen fandt det på den anden side ønskværdigt, at der sikres „et rimeligt forhold mellem de lønvilkår, der bydes grønlænderne og de personer, der opsendes herved, og som udfører arbejde af samme kvalitet og kvantitet,“

omend kommissionen fandt det tvivlsomt,

„om man er berettiget til at drage den konsekvens, at vilkårene i enhver henseende bør være ens. De personer, der udsendes herved, rives ud af deres hjemlige milieu både personligt og fagligt og kommer til at arbejde under forhold, der i ganske væsentlig grad adskiller sig fra dem, de pågæl-

dende er vant til henedefra. De personer henedefra, der således kommer til at deltage i arbejdet i Grønland, må give afkald på et betydeligt antal goder, som overhovedet ikke - eller i hvert fald kun under meget store omkostninger - kan stilles til rådighed. Man er derfor af den opfattelse, at der - generelt set - kræves et vist incitament i materiel henseende for at sikre, at man i det lange løb kan få tilstrækkelig fuldt kvalificeret arbejdskraft henedefra til rådighed.“

Kommissionen var ganske klar over, at en forenet realisering af begge målsætninger kunne komme til at volde vanskeligheder:

„vedkommende grønlandske lønmodtagere er placeret mellem to i økonomisk henseende væsensforskellige samfunds forhold: vilkårene i samfundet henede, der er bestemmende for den løn, der må bydes den danske håndværker eller arbejder, og forholdene i det grønlandske samfund, der er bestemmende for, hvilke vilkår den aktive erhvervsudøver arbejder under.“

Uden selv at tage egentlig stilling til det vanskelige og ømtålelige lønspørgsmål, idet kommissionen som foran nævnt ikke mente at burde lægge den fremtidige lønudvikling fast i bestemte rammer, har kommissionen dog i retningslinierne for pris- og lønnævnets virksomhed antydnet en mulig løsning:

„I sin virksomhed må et sådant organ nøje være opmærksom på, om prisniveauet og leveomkostningerne skulle medføre en nedgang i realindtægten, ligesom der bør tages almindeligt hensyn til at hidføre en stigning i realindtægten i takt med fremgangen i erhvervslivet. Med udgangspunkt i de nuværende forhold må man samtidig anse det for ønskeligt, om man i al fald for de egentlige fastlønnedes vedkommende kan tilrettelægge den fremtidige lønningspolitik således, at der efterhånden kan opnås større lighed mellem de lønninger, der betales personer henedefra, og den grønlandske befolkning, når arbejdsydelsen kvalitativt og kvantitativt er ens.“

Kommissionen har således - omend forsigtigt udtalt - sigtet på følgende udvikling af lønningerne i Grønland:

Aflønningen af *løstansat* grønlandsk arbejdskraft bør stige i takt med fremgangen i den grønlandske produktion.

Aflønningen af *fastansatte* ønskes tilnærmet aflønningen af udsendte, idet der dog herved ses bort fra de særlige begunstigelser, der må ydes sidstnævnte som incitament til udrejse og for afsavn af normale leveforhold i Danmark. Da den egentlige aflønning af udsendte - bortset fra de særlige begunstigelser - hidtil stort set har svaret til aflønningen i det øvrige Danmark, indebærer den skitserede lønudvikling for fastansatte en tilnærmelse til aflønningen af tilsvarende arbejdskraft i Danmark.

Aflønningen af *udsendte* må følge lønudviklingen i Danmark, idet der dog ud over sædvanlig løn som nævnt må ydes særlige begunstigelser.

Det er utvivlsomt, at Grønlandskommissionen også for løstansatte har næret ønske om en fremtidig lønudvikling, der kunne medføre en tilnærmelse til danske lønninger. Men hensynet til den grønlandske produktion og de løstansattes pla-

cering imellem aktiv erhvervsudøvelse og lønnet arbejde for staten nødvendiggør, at der er nøje overensstemmelse mellem lønningerne og de indtægter, der kan opnås i erhvervene. Fremgangen i produktionen må derfor være bestemmende for lønudviklingen. Kommissionen nærede forventning om, at dens forslag vedrørende det grønlandske samfunds udvikling ville indebære en produktionsfremgang, som efterhånden kunne give grundlag for tilnærmelse af den grønlandske befolknings levestandard til levestandarden i det øvrige Danmark.

Lønudviklingen i tiden mellem Grønlandskommissionen og Lønningskommissionen.

I overensstemmelse med kommissionens forslag om en *øjeblikkelig, væsentlig regulering* af lønningerne til grønlandsk arbejdskraft gennemførtes pr. april 1950 forhøjelse af bestillingsmandslønningerne med ca. 65 pct. og af lønningerne til løstansatte med op imod 100 pct. Som følge af samtidige prisstigninger blev den reelle lønstigning henholdsvis ca. 40 og 70 pct.

Ligeledes i overensstemmelse med kommissionens forslag etableredes til sikring af reallønningerne i tilfælde af prisændringer i Grønland en *automatisk pristalsregulering* af lønningerne. Reguleringen finder sted efter det *grønlandske pristal*, der på grundlag af en i 1951 gennemført forbrugsundersøgelse beregnes med april 1950 som basis (= 100).

Ud over den automatiske regulering er lønningerne til *løstansatte* blevet hævet i 1954, 1957 og 1958.

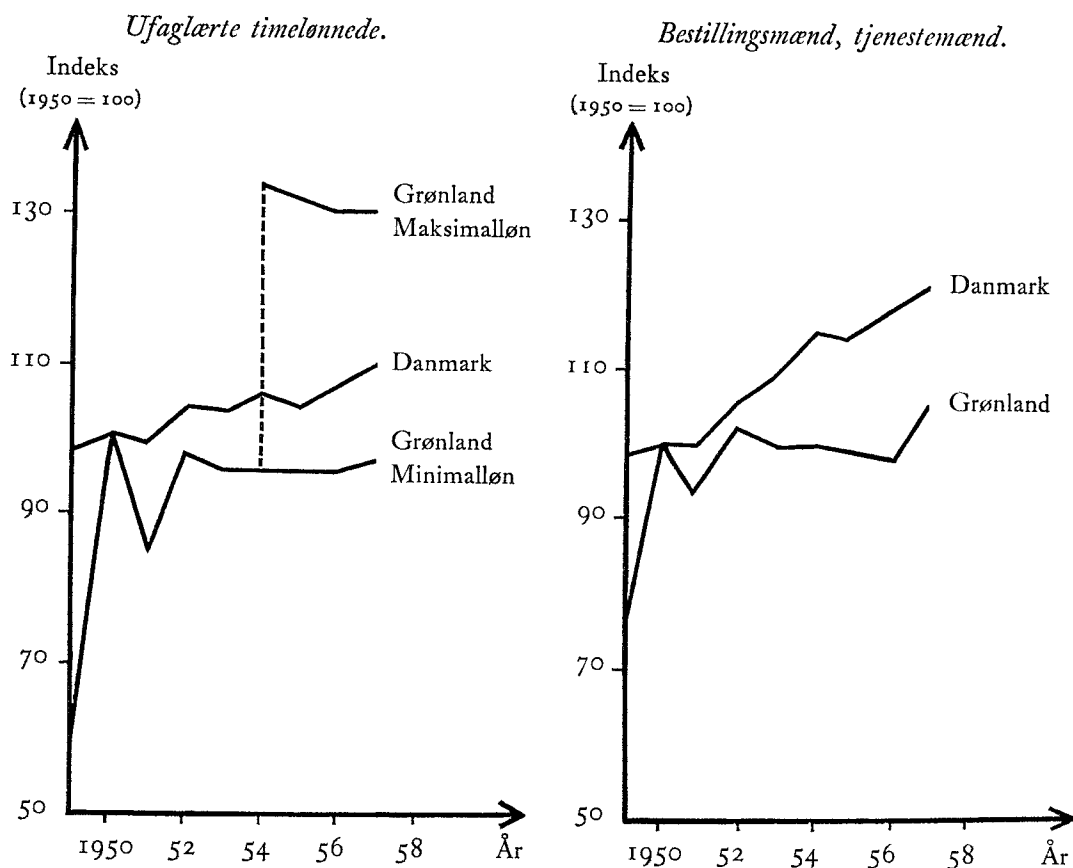
Lønforbedringen i 1954 berørte ikke grundlønningerne, men de nye lønregulativer åbnede mulighed for meget væsentlige lønstigninger i form af *kvalifikationstillæg* efter „arbejdets art“ og *personlige tillæg* for „flid, stadighed og samvittighedsfuld udførelse af arbejdet“. Endvidere fandt der en indirekte lønforbedring sted ved gennemførelse af 3 ugers ferie med feriegodtgørelse på 6½ pct. af lønnen.

1954-lønregulativerne ophævedes pr. 1. januar 1957 og erstattedes af *3-årige overenskomster* mellem Grønlandsk Arbejdersammenslutning og staten. Overenskomsterne medførte en lønforhøjelse for faglærte og ugelønnede ufaglærte.

Endelig blev der i begyndelsen af 1958 indgået en *tillægsoverenskomst* mellem arbejdersammenslutningen og staten, hvorved der blev givet generelle regler for ydelse af ovennævnte kvalifikationstillæg og personlige tillæg. Tillægsoverenskomsten indebærer væsentlig lønforhøjelse for adskillige lønmodtagere.

I modsætning til de løstansatte opnåede de grønlandske *bestillingsmænd* ingen lønforhøjelse i tiden fra 1950 indtil 1957 ud over den af de stedfundne prisstigninger forårsagede regulering. Under henvisning hertil og til de realindtægtsforbed-

A. Indeks for realløn.

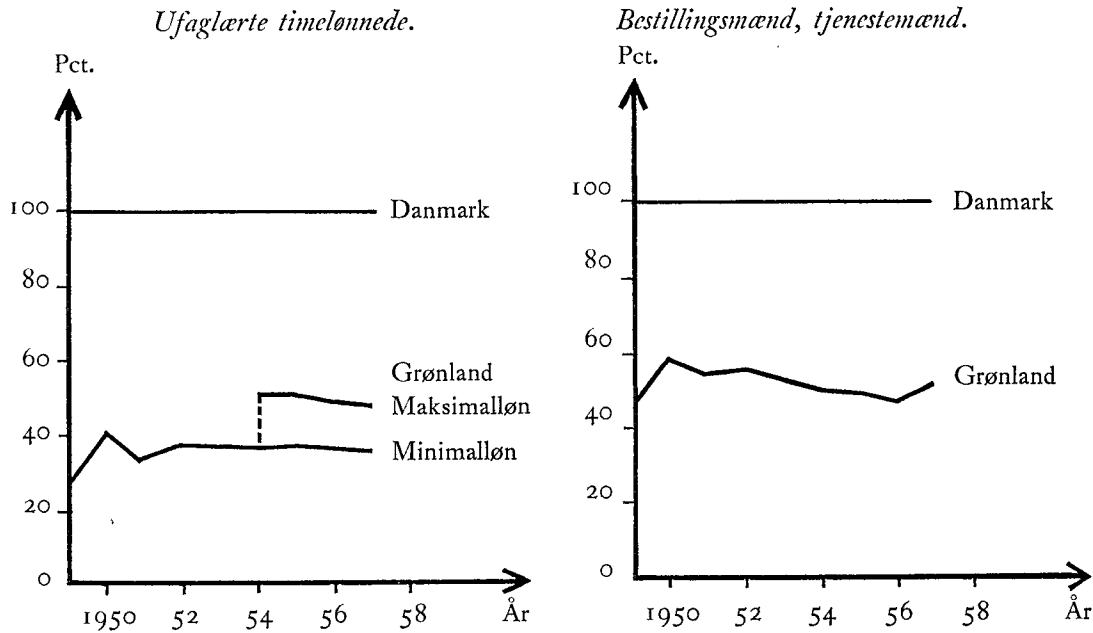
ringer, andre indkomstgrupper i Grønland og Danmark havde opnået i de forløbne år, fremsatte bestillingsmændene i 1956 ønske om ydelse af et *midlertidigt tillæg*, indtil en varig ordning kunne etableres, idet de samtidig over for den i 1954 nedsatte *Lønningskommission* fremsatte krav om *optagelse som tjenestemænd* i den nye tjenestemandsløst på lige fod med andre tjenestemænd.

Fra 1. januar 1957 opnåede bestillingsmændene herefter et midlertidigt tillæg, der blev fastsat under hensyn til reallønfremgangen for løstansatte grønlandske arbejdere.

Til belysning af den stedfundne lønudvikling i tiden mellem Grønlandskommissionen og Lønningskommissionen anføres ovenstående diagrammer, der omfatter de talmæssigt største grupper af grønlandske lønmodtagere - henholdsvis timelønnede, ufaglærte arbejdere og bestillingsmænd i 3. lønklasse (grønlandsuddannede

B. Grønlandske lønninger i pct. af danske.

(Korrigeret for prisstigninger)

håndværkere, specialarbejdere m. fl.). Til sammenligning er belyst lønudviklingen i det øvrige Danmark for henholdsvis ufaglærte arbejdere i provinsen og for tjenestemænd med samme pensionsgivende lønning som bestillingsmænd i 3. lønklasse.

Diagrammerne omfatter ikke de absolutte lønninger i kroner og øre. En sammenligning heraf mellem Grønland og Danmark har ikke nævneværdig interesse, da lønningernes *købekraft* er forskellig. For de grønlandske lønmodtagere er det navnlig af betydning, at de er fritaget for indkomstbeskatning, at omfanget af vareafgifter er mindre end i Danmark, og at den offentlige forsyning af befolkningen, bl. a. gennem fri læge- og tandlægehjælp, rækker videre end herhjemme. I samme retning virker det, at priserne for en række varer og tjenester er lavere i Grønland. Omvendt er dog andre varer dyrere, og de klimatiske forhold bevirker, at et grønlandsk familiebudget i visse henseender, herunder navnlig udgiften til brændsel og belysning, er hårdere belastet end et dansk.

En sammenligning af de stedfundne relative forskydninger i lønningerne har heller ikke større interesse, da prisudviklingen og dermed udviklingen i lønningernes købekraft har været forskellig i de to områder.

Det er derimod muligt uden kendskab til forskellen i købekraft at foretage en sammenligning af *reallønnens udvikling*. En sådan sammenligning er foretaget i dia-

gram A, der under hensyn til prisudviklingen - reduktion for prisstigningerne - belyser de relative forskydninger i lønningernes *reelle værdi* („levefoden“).

De lønninger, der ligger til grund for beregningerne, omfatter for de ufaglærte arbejdere timelønnen uden akkord, idet der for Grønlands vedkommende endnu ikke foreligger oplysninger om akkordarbejdets omfang. Da der endvidere heller ikke foreligger oplysninger om anvendelsen af de i 1954 indførte kvalifikations-tillæg og personlige tillæg, er der for årene efter 1954 for de grønlandske arbejdere benyttet henholdsvis minimalløn (ekscl. tillæg) og maksimallønnen (incl. fulde tillæg) som udtryk for den nedre og øvre grænse, hvorimellem de faktisk opnåede timelønninger ligger.

For bestillingsmændene og tjenestemændene omfatter beregningerne årslønnen for forsørger på slutløn.

I lønningerne er inkluderet stedtillæg (for tjenestemændene sats d gældende for de mindre købstæder) og for bestillingsmændene yderligere brændselstillæg (gældende for Sydgrønland).

Samtlige lønninger gælder pr. april kvartal. Som basis (= 100) for de beregnede reallønninger er benyttet 1950-året for afgivelsen af Grønlandskommissionens betænkning. Korrektionen for de stedfundne prisændringer er foretaget ved hjælp af henholdsvis det grønlandske pristal og det danske detailpristal.

Det fremgår af *diagram A*, at det realløn-niveau i Grønland, som efter Grønlandskommissionens forslag om en øjeblikkelig, væsentlig regulering af lønningerne blev opnået i 1950, i det store og hele er fastholdt i årene siden da. Dog har de ufaglærte grønlandske arbejdere gennem de i 1954 indførte tillæg fået mulighed for en betydelig yderligere reallønfremgang afhængig af deres kvalifikationer og stadighed i arbejdet m. v. At der således - tilsyneladende på trods af Grønlandskommissionens retningslinier for lønpolitikken - er gennemført en højere grad af tilnærmelse til danske reallønninger for løstansatte end for bestillingsmændene er begrundet med, at bestillingsmandslønningerne oprindeligt er fastsat under hensyn til de krav til kvalifikationer og stadighed i arbejdet m. v., som må stilles til fastansat arbejdskraft.

For løngrupperne i det øvrige Danmark er reallønnen i tiden siden 1950 steget med 10-20 pct. Den tilnærmelse til danske lønninger, der blev opnået i Grønland i 1950, har således ikke kunnet opretholdes under den jævnt stigende lønfremgang i det øvrige Danmark - herfra dog undtaget lønningerne til de løstansatte i Grønland, der opnår de særlige tillæg.

Til nærmere belysning heraf er de grønlandske lønninger i *diagram B* angivet år for år i procent af de tilsvarende danske lønninger. Ved beregningerne er der foretaget korrektion for den forskellige prisudvikling i Grønland og Danmark.

Det ses af diagrammet, at timelønnen for ufaglærte arbejdere i Grønland fra 1949 til 1950 steg fra godt 20 pct. til ca. 40 pct. af timelønnen for danske arbejdere, hvorefter den grønlandske løn (minimalløn) har tabt en smule terræn. For bestillingsmændene var stigningen fra 1949 til 1950 fra godt 40 pct. til knap 60 pct. af den tilsvarende tjenestemandsløn, men i årene efter 1950 har bestillingsmændene atter mistet ca. halvdelen heraf.

Det skal understreges, at diagram B *ikke* giver udtryk for forholdet mellem *faktisk levestandard* i Grønland og Danmark, men kun for den *relative tilnærmelse*, der har fundet sted. Set på baggrund af Grønlandskommissionens betænkning har dette i sig selv betydelig interesse, men det kan ikke nægtes, at det ville være af ulige større interesse at belyse den faktiske levestandard for grønlandske lønmodtagere sammenlignet med levestandarden for danske. Det er imidlertid ikke muligt på nuværende tidspunkt at føre lønsammenligningen mellem Grønland og Danmark til vejs ende. Hertil savnes et udtryk for forholdet mellem leveomkostningerne for grønlandske og danske lønmodtagere. Beregninger herover finder for tiden sted i Det statistiske Departement i samarbejde med Ministeriet for Grønland.

Lønningskommissionen af 1954.

Lønningskommissionen af 1954 blev nedsat af finansministeriet til udarbejdelse af forslag til revision af tjenestemandsløven af 1946. Kommissionen afgav betænkning i april 1958, og med virkning fra 1. april blev den nye lønningsslov vedtaget af folketinget i juni samme år.

Da tjenestemandsløven også omfatter tjenestemænd i Grønland, måtte Lønningskommissionens arbejde allerede herved umiddelbart vedrøre Grønland, men landets interesse i kommissionens arbejde forstærkedes yderligere af de grønlandske bestillingsmænds foran omtalte ønske om at overgå til tjenestemandsgruppen ved optagelse i den nye lov med samme lønmæssige placering som tilsvarende tjenestemænd i Danmark.

Ikke lige løn i Grønland og Danmark.

Der var enighed i Lønningskommissionen om, at det ikke ville være rigtigt at optage hele bestillingsmandsgruppen i tjenestemandsløven. Men selv om der kun overføres en begrænset del, må det ifølge kommissionen antages, at en voksende del af tjenestemandsgruppen i Grønland fremover vil bestå af personer hjemmehørende i Grønland. En sådan udvikling, som kommissionen anser for naturlig og rigtig, vil vanskeligt kunne forenes med en opretholdelse af den hidtidige aflønning af tjenestemændene i Grønland efter samme regler som i det øvrige Danmark:

„Da lønniveauet for de bestillingsmænd, der ikke bliver tjenestemænd - i hvert fald efter de hidtil fulgte synspunkter - og lønniveauet for den øvrige del af grønlandske lønmodtagere (d. v. s. de overenskomstlønnede), er fastlagt efter leveforholdene på Grønland - altså under hensyn til, at der ikke betales direkte skatter, at prisniveauet er lavere m. v. - vil der opstå en stærk spænding mellem aflønningen af tjenestemændene og af de øvrige lønmodtagere (d. v. s. den resterende gruppe bestillingsmænd og hele den store gruppe af overenskomstlønnede faglærte og ufaglærte arbejdere) samt erhververne, hvis der ikke foretages en justering af tjenestemandslønningerne i overensstemmelse med de særlige grønlandske forhold. Rent bortset fra de finansielle konsekvenser heraf, vil man gøre det grønlandske samfund ubodelig skade, hvis man generelt indfører et kunstigt økonomisk niveau, som står helt ude af forhold ikke blot til de grønlandske økonomiske muligheder, men også til de økonomiske muligheder hernede.“

Den omhandlede „justering af tjenestemandslønningerne“ i Grønland skal efter kommissionens indstilling finde sted ved, at nominallønnen for tilsvarende tjenestemandstillinger i det øvrige Danmark reduceres under

„hensyn til de specielle grønlandske forhold, først og fremmest skattefriheden, det noget lavere prisniveau samt den gratis adgang til læge- og tandlægehjælp, ligesom det næppe heller kan lades helt ude af betragtning, hvilke indtægter de øvrige grønlandske lønmodtagere har.“

Kommissionen foreslår, at de grønlandske tjenestemandslønninger udbetales med 60-70 pct. af de tilsvarende nominallønninger i Danmark, indtil endelige beregninger over leveomkostningsforholdene i Grønland og hernede er foretaget. Reduktionen bør ifølge kommissionen formentlig være den samme for alle lønningsklasser.

Ligesom for tjenestemændene i Grønland har Lønningskommissionen heller ikke for de bestillingsmænd, der ikke overgår til tjenestemandsgruppen, kunnet gå ind for ydelse af samme reallønninger som for tilsvarende stillinger herhjemme. Efter kommissionens forslag, der - medens dette skrives - endnu ikke er vedtaget, fastsættes bestillingsmandslønningerne under hensyn til det lønniveau, der gælder for løstansatte arbejdere i Grønland. For hovedparten af sidstnævnte antages reallønnen at ligge under reallønnen for tilsvarende grupper i det øvrige Danmark, omend den nærmere belysning heraf må bero på de tidligere omtalte, igangværende leveomkostningsberegninger.

Lige løn i Grønland.

Medens Lønningskommissionen under hensyn til den øvrige grønlandske befolknings indtjening ikke har kunnet tilråde en lige aflønning af tilsvarende stillinger i Grønland og Danmark, har kommissionen til gengæld indtaget det principielle standpunkt, at *tjenestemandslønnen i Grønland fremover skal være den samme for udsendte og hjemmehørende tjenestemænd* i samme stillinger. De hidtidige særlige begunstigelser af udsendte, først og fremmest fribolig og brændselsgodtgørelse, bort-

falder. For naturalydelse af denne art, der måtte blive ydet tjenestemænd, skal der foretages lønfradrag, ligesom tilfældet er for tjenestemænd i det øvrige Danmark. Ligeledes vil udsendte tjenestemænd fremover miste det væsentlige fortrin, som den hidtidige oppebærelse af danske nominallønninger - uanset skattefrihed og lavere prisniveau i Grønland - har været. Der vil for udsendte blive foretaget ganske samme reduktion i de henede gældende tjenestemandslønninger som for fastboende grønlandske tjenestemænd.

Kommissionen har dog til sikring af fornøden, kvalificeret arbejdskraft henede fra under den nuværende opbygningsperiode i Grønland anset det for nødvendigt, at der ydes udsendte tjenestemænd et særligt *grønlandstillæg*, der ikke vil komme til udbetaling i Grønland, men først under permission i Danmark eller ved den endelige hjemkomst. Tillægget vil blive ydet alle udsendte, uanset om de er født i Danmark eller Grønland. Betingelsen for at blive betragtet som udsendt er, at pågældende i en uafbrudt periode af mindst 10 år efter sit fyldte 8. år har opholdt sig her i landet og ved ansættelsen til tjenesten i Grønland har fast bopæl henede.

Det er vel forståeligt, om resultaterne af overvejelserne i Lønningskommissionen ikke har indfriet de forventninger, man i bestillingsmandskredse og blandt andre i Grønland med rette eller urette havde næret. Imidlertid er det grønlandske lønniveau ikke fastlåst til det nu opnåede. Vejen er fortsat åben for yderligere forbedringer. Det afhænger af den fremtidige udvikling af den grønlandske produktion, i hvilket tempo og i hvilket omfang yderligere fremskridt vil kunne realiseres.

Det er i alles interesse, fastboende i Grønland såvel som udsendte, at udviklingen kan fortsætte. Thi det grønlandske lønproblem er, som det vil ses af det foregående, ikke iblandet racediskrimination. Uanset fødested antages fastboende i Grønland til arbejde efter grønlandske løntariffer. Og uanset fødested udsendes her i landet hjemmehørende til tjeneste i Grønland til lønninger, der er tilpasset grønlandske forhold; i det omfang, der bliver tale om særlig udsendelsesgodtgørelse, tilfalder en sådan alle, der efter ensartede regler må siges at måtte bryde op fra det hjemlige miljø her i landet.